

УЧАС В № 317/22.08.2016.

НАЦИОНАЛНА СПОРТНА АКАДЕМИЯ „ВАСИЛ ЛЕВСКИ”

КАТЕДРА „ВОДНИ СПОРТОВЕ”

РЕЦЕНЗИЯ

на проф. Петър Александров Банков, доктор, на дисертационния труд на Мехмед Йозсарь – докторант на редовно обучение на тема: „Адаптирана физическа активност и плуване при централно-мозъчни увреждания в детската възраст” за придобиване на образователната и научна степен „Доктор”.
Научна специалност „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. Методика на лечебната физкултура)“. Професионално направление 7.6. Спорт

Научен ръководител: проф. Майя Нейчева, доктор

Мехмед Йозсарь е роден на 04.04.1986 г. в Турция. Завършва: средно образование в гимназия Сунгурлу (2004 г.); ОКС „Бакалавър” Гази университет – гр. Анкара. Специалност „Физическо възпитание и спорт” (2010 г.); ОКС „Магистър” в НСА „Васил Левски” – специалност „Адаптирана физическа активност и спорт” (2012 г.). Притежава дипломи за треньор по физическа подготовка и тенис.

В продължение на 6 години осъществява професионална трудова дейност, вкл. като координатор в Дирекция „Спорт за хора с увреждания” и „Спорт за рехабилитация за хора с увреждания” – в Голяма община – гр. Истанбул.

В периода 2012–2016 г. е ръководител и изпълнител на 8 международни проекта в областта на адаптираната физическа активност и плуването за хора с увреждания.

Положителни са отзивите и оценките за професионалната подготовка, проявата на интерес, осъществената научно-приложна дейност на докторанта.

Дисертационният труд на Мехмед Йозсаръ на тема: „Адаптирана физическа активност и плуване при централно-мозъчни увреждания в детската възраст“, е разработен в обем от 183 стандартни страници. Включва: въведение; три взаимосвързани глави; изводи, препоръки и основни приноси, библиография; приложения – 2. Ползвани са коректно източници, свързани с темата на труда. От тях 34 на кирилица, 85 на латиница (от които 9 интернет източника). Съдържанието на труда е сполучливо онагледено с 52 фигури и 7 таблици. Прави впечатление доброто равнище на стилово, редакционно и технологично изложение на структурата, съдържанието и оформлението на труда.

Темата на дисертационния труд е значима, актуална и с непреходно значение за приложение на адаптираната физическа активност (вкл. на плуването), на нейните терапевтични, рехабилитационни, социални, психо-емоционални функции. Това е въздействие върху децата с увреждания, в случая с трайно двигателно увреждане, каквато е детската церебрална парализа (ДЦП). В продължение на повече от 20 години са налице единна политика, стратегия и програмни документи на Европейския съюз, на неговите институционални органи за образователна и социална интеграция, насочена към хората с увреждания, вкл. към един от приоритетите – подрастващите.

В хронологичен ред, в логическа взаимосвързаност ще изложим мнението си върху структурата, съдържанието, някои по-съществени пропуски, слабости и по-значими приноси на дисертационния труд.

Във въведението докторантът представя сполучливо визия за спецификата на ДЦП, усложненията, свързани с двигателното и психо-емоционалното състояние на децата. Обоснована е необходимостта от адаптивни двигателни активности (чрез плуване) като един от факторите за придобиване на мотивация, разкриване на възможности за социална адаптация и интеграция в семейната среда и

в условията на обществото. Би могло в заключението да бъде формулирана и визията относно спецификата и предназначението на предстоящото теоретично и научно-приложно изследване, вкл. методология, подход, теория, методи и организация.

В глава първа на труда – „Литературно проучване и анализ. Постановка на проблема” (74 с.) е направен задълбочен прецизен анализ на историческото развитие на Адаптираната физическа активност (АФА), който включва по-голямата част от документи, отразяващи процесите на формиране и реализация на политиката, стратегията и програмите на Световни и Европейски институции и организации в областта на АФА.

Особено внимание е отделено на анализите на АФА, вкл. на: понятийния апарат; теорията и научно-приложните изследвания (в публикации на авторитетни учени и специалисти). С позиция на автора са представени: предметно-тематични области; аспекти: образователни; медицински; здравни; социални; кинезитерапевтични; рекреативни; административни; управленски; законодателни; педагогически и психологични на АФА. В центъра на проучването са особеностите на: двигателната дейност в детската възраст и нейното въздействие върху ДЦП, плуването като една от формите на АФА, фактор за рехабилитация и реадaptация; адаптираните акваактивности и плувни практики за лица с увреждания; етиология и класификация на детската церебрална парализа.

Представеното съдържание на глава първа на труда предоставя нови знания и е безспорен принос към теорията на АФА и на една от нейните функционални форми с разностранен ефект – плуването. Един факт – проучени и анализирани са 96 литературни и документални източника (80,7%) от общия им брой, публикувани в периода 2000–2015 г., останалите 23 (19,3%) до 1999 г. Това придава актуалност на съдържанието на първа глава. То е като солидна научна база за формулиране на работната хипотеза, методологията, методите,

обекта и организацията на изследването. Единствено липсват финални изводи за съдържанието на глава първа, които да ѝ придадат по-цялостен завършек.

Във втора глава на дисертационния труд – „Цел, задачи, методика и организация на изследването” (22 с.), са представени в детайли основните елементи на реализация на труда в съответствие с възприетата негова структура.

Целта на изследването е – „Да се установи въздействието на адаптираната акваактивност върху физическото развитие и функционалните възможности, когнитивните способности и социалните умения на подрастващи с церебрална парализа (ДЦП)”. В логическа последователност и взаимна връзка за изпълнение на целта са формулирани 6 научноизследователски задачи.

Контингентът на изследване са 10 деца (7 момчета и 3 момичета) с ДЦП на възраст от 6 до 8 години, подбрани чрез скрининг. Обектът на изследването е с голяма трудност поради спецификата на общото и психомоторното състояние на изследваните лица.

Докторантът проектира и експериментира собствена методика за адаптирано плуване за деца с ДЦП. За провеждане на теоретичното и научно-приложното изследване ползва комплекс от научни методи: теоретично проучване и анализ; показатели за: функционална диагностика и оценка (25 диагностични показателя за физическа дееспособност); физическа дееспособност (тестове); физиометрични показатели; спортнопедагогически експеримент; математико-статистически методи. Прецизно, компетентно са определени и представени методите на теоретичното и научно-приложното изследване в приложение 1 и 2.

Трета глава на дисертационния труд – „Анализ на резултатите” (55 с.), включва четири основни анализа на отделни показатели, признаци, функционални възможности на изследваните лица с ДЦП.

Интерес представляват резултатите (обработени прецизно чрез математико-статистически методи) на някои крайни продукти на експерименталното изследване. Те са: установени са средните стойности и вариативност на признаците за дееспособност на горен крайник, груби моторни функции и физиометрично състояние на децата от изследваните групи – начало и край на изследването (по 9 теста) – през периода на педагогическия експеримент (табл. 5); анализирани са оценките на функционалните възможности на изследваните лица – по 9 теста (табл. 6).

Основателно, доказателствено може да се твърди за един от крайните продукти на изследването, оригинален принос са представените индивидуални модели на физическите и физиометричните възможности на изследваните лица в края на изследването (фиг. 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53). Така например индивидуалният модел на физическите и физиометричните възможности на лицето Т.П. в края на изследването показва, че оценките за 9 теста са в границата между 14 – 23 за „Фини захвати на горен крайник” и 36 – 22 за „Сегмент труп”. Констатирано е, че лицето има високо ниво на развитие на изследваните признаци и най-големи резерви по отношение на фината моторика и телодържането.

Направен е сполучлив обективен анализ на динамиката на показателите за адаптация във водната среда и усвояване на начални плувни умения и сръчности. Би следвало като заключение на съдържанието на трета глава да се формулират конкретни обобщаващи изводи.

Авторефератът като структура и съдържание е в съответствие и отразява прецизно в синтезиран вид дисертационния труд.

Някои по-съществени допуснати недостатъци и слабости, които не оказват влияние върху качеството на дисертационния труд. Целесъобразно е във формулираните изводи и препоръки да се отдели внимание на анализа на литературните и документалните източници,

т.е. на теорията на адаптираната физическа активност и на плуването като една от формите, фактор за въздействие върху ДЦП. Препоръките са ограничени. С оглед на социалната актуалност и непреходно значение на дисертационния труд е необходимо да се посочат субектите на внедряване на резултатите от теоретичното и научно-приложното изследване. Това са държавни и обществени институции и организации – потребители на получената информация за АФА и плуването за ДЦП.

Докторантът представя 4 публикации по темата на дисертационния труд. В първата (резюме) на доклад, изнесен на 9-ия конгрес на FIEP и 7-ия международен конгрес „Спорт, стрес, адаптация“ (2014 г.) – Мехмед Йозсаръ не фигурира като автор. В другите три публикации докторантът е съавтор, посочен съответно на 4, 5 и 6 място. Пропусната е възможността за самостоятелна публикация по проблем – обект на дисертационния труд. Това не е в съответствие с Наредбата за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“ на НСА „Васил Левски“.

Основни научни приноси на дисертационния труд:

- Обогатена е теорията, представени са нова информация и знания в областта на адаптираната физическа активност и прилагането на плуването при ДЦП. Формулирана е спецификата на етиологията и е направена класификация на ДЦП;
- Компетентно е приложен научен инструментариум за научно-приложни изследвания, свързани с експериментиране чрез тестове за оценка на физическото развитие и физическата дееспособност на ДЦП;
- Успешно, с практическа насоченост, е проектирана и експериментирана методика за ефективни адаптирани акваактивности и плувни практики за позитивно въздействие върху когнитивните и комуникативните възможности на ДЦП;

- Иновативен е индивидуалният модел (вкл. 9 интегрални теста) за оценка на физическите и физиометричните възможности на лицата с ДЦП. Това придава надеждност в прилагане на резултатите от теоретичното и научно-приложното изследване.

По своя замисъл, сложността и социалното значение на обекта на дисертационния труд разкрива обективно доказана възможност Мехмед Йозсаръ да осъществява самостоятелно теоретични и научно-приложни изследвания в една актуална област, каквато е АФА, вкл. благотворното въздействие на плуването върху процеса на увреждане на ДЦП.

Заключение

Процедурата по подготовката на докторанта, разработката и защитата на дисертационния труд са в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Наредбата за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“ на НСА „Васил Левски“.

Въз основа на гореизложеното в рецензията с убеденост предлагам на членовете на научното жури да решат: първо, да оценят положително равнището на подготовка на докторанта, качеството и научните приноси на дисертационния труд на Мехмед Йозсаръ на тема: „Адаптирана физическа активност и плуване при централно-мозъчни увреждания в детската възраст“. Второ, да присъдят Образователната и научна степен „Доктор“ на Мехмед Йозсаръ по научната специалност: „Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка (вкл. Методика на лечебната физкултура)“. Професионално направление 7.6. Спорт.

22.08.2016 г.
София

Рецензент:
(проф. Петър Банков, доктор)